

Харитоненко Р. А.

к.е.н.

Інститут землекористування НААН України

м. Київ, Україна

Ситник М. В.

студентка III курсу, група геодезія та землеустрій

кафедра геодезії та картографії, географічний факультет

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ, ЩО ЗАЗНАЛИ ВПЛИВУ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ, НА ПРИКЛАДІ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Військові дії в Україні із 2014 року та безпосередньо повномасштабне вторгнення Російської Федерації у 2022 році й понині нанесли і наносять значний негативний вплив в усіх сферах функціонування в Україні. Це призвело до проявів продовольчої кризи та посилення екологічних загроз щодо використання земель, які зазнали впливу військових дій. Міни та невибухлі боєприпаси, а також хімічне забруднення на місцях інтенсивних боїв становлять значну небезпеку для агровиробників та населення. Це обмежує доступ до земель, знижує їх продуктивність і спричиняє дефіцит сільськогосподарської продукції, що впливає на засоби до існування людей та місцеве виробництво їжі. В Україні існує ряд методичних праць щодо оцінки впливу бойових дій на землі та земельні ділянки, а також виникнення деградаційних процесів внаслідок негативних чинників [1, 2]. Проте на сьогодні

в Україні не існує чітких критеріїв класифікації поділу територій для їх відновлення, що зазнали впливу військових дій. Постає необхідність як найшвидше та найраціональніше відновити території, що зазнали такого негативного впливу. Одним із прикладів класифікації і відновлення земель, що постраждали внаслідок військових дій є іноземний досвід Французької Республіки.

Площа земель Французької Республіки, які зазнали негативного впливу військових дій у Першій світовій війні за підрахунками Міністерства звільнених регіонів (*фран. Ministère des Régions libérées*) [3] склали приблизно 3 300 000 гектарів, у тому числі 2 300 000 гектарів у сільському господарстві на 1914 рік [4]. Всі ці землі були в 1918 році абсолютно невпізнаними та пошкодженими воронками від снарядів, мінування, вкриті фортифікаційними спорудами та в значному ступені забруднені важкими металами і отруйними речовинами. Також за чотири роки позиційної війни значні території, що прилягали до зони безпосередніх бойових дій, були не залученні до сільськогосподарського обробітку [3, 4]. З метою відновлення земель Міністерство звільнених регіонів Французької Республіки класифікувало територію, що постраждали внаслідок військових дій та виділило три зони [3, 4]:

I зона – Блакитна зона (*фран. La zone bleue*), що дослівно описується як землі, що зазнали незначні руйнування і де робота, яку необхідно виконати, була повністю покладена на індивідуальну ініціативу. Ця зона простягається по обидві сторони фронту, стабілізованого з перших місяців війни, з одного боку між цим фронтом і кордоном, а з іншого боку між фронтом і межею вторгнення 1914 року. У цій місцевості ґрунти (землі) особливо постраждали або від занедбаності, або від незначного впливу військових дій [4];

II зона – Жовта зона (*фран. Une zone jaune*), що дослівно описується як зона операцій, де відновлення ґрунту (землі) вимагало розмінування, руйнування фортифікаційних споруд, ям від снарядів, вирівнювання рельєфу території полів. Це займе кілька років, щоб повернути землі до колишньої продуктивності [4];

III зона – Червона зона (*фран. Une zone rouge*), що дослівно описується як землі, що відносяться до місць тривалих битв. У цій зоні земля була настільки повністю зруйнована, що її можна буде відновити лише в досить віддаленому майбутньому. Відновлення ріллі обійдеться дорожче її первісної вартості, і в деяких моментах відновлення земель шляхом її заліснення можна вважати єдиним способом раціонального використання цієї землі [4].

З огляду на вище описане з проаналізованих джерел [3, 4] можемо згрупувати інформацію для виділення основних характеристик територій, що зазнали впливу військових дій і обмежень щодо цих земель (табл.1)

**Характеристика та обмеження і можливості використання земель,
що зазнали впливу військових дій на основі іноземного досвіду
Французької Республіки**

Зона	Характеристика	Використання (обмеження)
Блакитна зона (фран. <i>La zone bleue</i>)	середні пошкодження, що виникли внаслідок зведення фортифікаційних споруд, території проходження або розміщення армій, з можливими залишками боєприпасів, обладнання, казематів або різноманітних відходів	можуть використовуватися для проживання та сільського господарства без суттєвих обмежень
Жовта зона (фран. <i>Une zone jaune</i>)	це райони, які короткочасно постраждали від бойових дій, де дорожня інфраструктура функціонує після перемир'я, незважаючи на фортифікаційні споруди, замінування та залишки різноманітних відходів	дозволено проживання та сільське господарство, проте з певними обмеженнями та вимогами до безпеки щодо перевірки та заходи із очищення місць ураження, розмінування
Червона зона (фран. <i>Une zone rouge</i>)	це території, що відповідають лініям тривалого безпосереднього зіткнення ворогуючих сторін, де зосереджені основні пошкодження. Ґрунт там порушено, а дорожня, залізнична та промислова інфраструктура, як правило, повністю знищені, а території в значній мірі заміновані та забруднені відходами та хімічними речовинами, що перевищують гранично допустиму концентрацію	заборонено для проживання, введення сільського господарства та в значній мірі обмежене лісівництво через високий рівень небезпеки (нерозірвані снаряди, хімічне забруднення). Ці території не придатні для життя і господарської діяльності

Авторська розробка на основі джерел [3, 4]

Висновки і пропозиції. Землі та земельні ділянки, що зазнали впливу військових дій, будуть мати різний ступінь пошкоджень, а відтак час та затратені ресурси на їх відновлення. Іноземний досвід щодо відновлення земель від наслідків Першої світової війни на прикладі Французької Республіки вказує на необхідність класифікації пошкоджених земель. В подальшому це дозволить ефективно приймати управлінські рішення щодо рекультивациі земель, порушених внаслідок військових дій. Дане дослідження може знайти своє продовження в аналізі іншого іноземного досвіду щодо класифікації і відновлення земель, що зазнали впливу військових дій з метою пошуку ефективніших рішень для втілення їх на території України.

Список використаних джерел

1. Бутенко Є. В., Харитоненко Р. А., Петриченко С. В. Аналіз науково-методичних підходів до оцінки впливу бойових дій на продуктивність земель. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2023. №1. С. 104-116. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2023.01.10>
2. Харитоненко Р. А., Бутенко Є. В. Оцінка впливу деградаційних процесів на продуктивний потенціал сільськогосподарських земель: монографія. Київ : НУБІП України, 2019. 202 с.
3. Ministère des Régions libérées (1917-1925). France. URL: https://francearchives.gouv.fr/fr/authorityrecord/FRAN_NP_052995
4. Guichard, C. Maitrot (1921). Les terres des régions dévastées Journal d'agriculture pratique : Free Download, Borrow, and Streaming : n.s. v.85 t.35 1921. 154-156 pp. Internet Archive. URL: <https://archive.org/details/journaldagricult21pari/page/154/mode/1up?view=theater> (date of access: 14.06.2024).

CLASSIFICATION AND RESTORATION OF LAND AFFECTED BY MILITARY OPERATIONS ON THE EXAMPLE OF FOREIGN EXPERIENCE OF THE FRENCH REPUBLIC

Abstract. The article considers the foreign experience of classification and restoration of lands affected by military operations on the example of the French Republic. The main characteristics of the division into zones of classification of lands affected by military operations are presented. The conditions of use and restrictions of such lands are specified.

IRWIR PAN
Polska Akademia Nauk
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

Asociația tinerilor și tinerelor
din România

Co-funded by the
European Union

RUAR
REBUILD RURAL
UKRAINE

«СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В УПРАВЛІННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ»

“MODERN CHALLENGES IN LAND RESOURCES MANAGEMENT”

**Матеріали I Міжнародної науково-практичної
конференції**

**Materials of the 1st International Scientific and
Practical Conference**

Червень/June 7, 2024

УДК 332.36

Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7 червня 2024 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2024. 168 с.

Видання містить матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the I International scientific-practical conference «Modern challenges in land resources management». The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченими радами

Факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 10 від 20 червня 2024 р.)

Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 6-1 від 24 червня 2024 р.)

ISBN 978-617-8171-66-7

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024
©Institute of Rural and Agricultural Development Polish Academy of Sciences (IRWiR PAN), 2024
©ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2024
©Інститут землекористування НААН України, 2024